

Svea hovrätt
Miljööverdomstolen

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Remiss om Promemoria Miljöorganisationers talerätt - ändringar i 16 kap. 13 § miljöbalken

Regeringskansliets dnr M2010/506/R

Miljööverdomstolen har tagit del av promemorian om Miljöorganisationers talerätt- ändringar i 16 kap. 13 § miljöbalken. Syftet med lagändringen är att Århuskonventionen ska bli bättre genomförd i svensk rätt. Miljöskydds-föreningar som har ett tillräckligt intresse av att ifrågasätta projekt, eller vars rättigheter kränks, ska ha rätt att föra talan i behörig rättsinstans. De nationella bestämmelserna får inte genomföras så att de gemenskapsrättsliga bestämmelserna förlorar all ändamålsenlig verkan (EG-domstolens dom i mål C 263/08, p. 45). Miljööverdomstolen anser att den föreslagna lagtexten inte uppfyller syftet och avstyrker därför förslaget. Miljööverdomstolen föreslår istället en reglering utan begränsning av medlemsantal och verksamhetstid, men med krav på att den överklagade verksamhetens befarade miljöpåverkan ska ske inom organisationens geografiska verksamhetsområde.

I Finland – vars miljölagstiftning i stora delar liknar den svenska – krävs för att en organisation ska ha klagorätt enbart att den ska vara registrerad och att dess syfte ska vara miljöskydd, hälsoskydd, naturvård eller en levande miljö. Det ställs inte något krav på antalet medlemmar, inte heller på en viss kortaste verksamhetstid. Projektets befarade miljöpåverkan måste dock ske inom organisationens geografiska verksamhetsområde. Enligt Miljööverdomstolens mening finns det anledning att överväga en reglering motsvarande den finska. Kravet på medlemsantal bör således utgå, liksom kortaste verksamhetstid, och istället bör det införas rekvisit om att organisationen ska ha en geografisk anknytning till den aktuella verksamheten.

En utökad klagorätt för organisationer har stora processekonomiska fördelar, både för domstolarna, övriga myndigheter och för de enskilda själva. Istället för att ett antal personer, som ändå genom sin närhet till verksamheten till övervägande del skulle anses vara sakägare enligt 16:12 miljöbalken, agerar i anledning av ett stort projekt är det bättre att de uppträder gemensamt i en förening som bevakar allmänna och enskilda intressen. Ett sådant förfarande leder till en effektivare process; ur domstolens synvinkel är det bl.a. en fördel att slippa kontrollera om ett stort antal enskilda är klagoberättigade. Miljööver-

domstolens uppfattning är att enskilda bör uppmuntras att gå samman i föreningar. Den farhåga som ibland uttrycks att antalet överklaganden totalt sett kommer att öka är således enligt Miljööverdomstolen överdriven.

I lagförslaget har vid sidan av föreningar med ett visst lägsta medlemsantal lagts till ”eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd”. Att bedöma huruvida en organisation har allmänhetens stöd kan bli mycket svårt i praktiken. Det framgår inte heller av bestämmelsen om det är allmänheten i närheten av verksamheten, allmänheten inom föreningens verksamhetsområde eller allmänheten i ett nationellt perspektiv det är fråga om. Det är tydligare och lättare att tillämpa en bestämmelse som knyter klagorätten till organisationens geografiska verksamhetsområde.

Den av Miljööverdomstolen förespråkade utformningen av klagorätten kan innebära att en riksorganisation inte kan agera i förhållande till ett projekt av lokal natur och att en lokal förening inte kan klaga på projekt som utförs långt ifrån dess verksamhetsområde. Miljööverdomstolen anser att en sådan avgränsning tillsammans med kravet på en ideell förening eller juridisk person med natur- eller miljöskydd som verksamhetsmål är en reglering som bättre överensstämmer med Århuskonventionen och EG-direktivets krav på ett tillräckligt intresse (art.9.2 i Århuskonventionen och art. 10 a direktivet 85/337/EEG). Kravet på ett lägsta medlemsantal, begränsningen av verksamhetstiden, samt rekvisitet ”allmänhetens stöd” bör utgå till fördel för en reglering som lägger vikt vid att organisationen berörs.

Det kan ifrågasättas om det svenska kravet beträffande tre års verksamhetstid för en förening är i överensstämmelse med Århuskonventionen. Likaså kan det ifrågasättas om den uppräknade av olika beslut som en förening kan klaga på i 16:13 MB är i överensstämmelse med konventionen. Att en miljöorganisation ska ha rätt att överklaga ”den materiella och formella giltigheten av ett beslut, en handling eller en underlåtenhet” innefattar eventuellt klagorätt beträffande vissa tillsynsbeslut som inte omfattas i dagens eller lagförslagets reglering. Dessa frågor utreds med fördel gemensamt i en och samma utredning.

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättspresidenten Fredrik Wersäll, hovrättslagmannen Ulf Bjällås, miljörådet Anna-Lena Rosengardten och Frida Rudsander, föredragande.

Fredrik Wersäll

Frida Rudsander